

Индекс за равенството между половете: измерване на напредъка в ЕС след 2005 г.

Индексът за равенството между половете е единствен по рода си инструмент за измерване, който синтезира сложността на равенството между половете в една лесна за ползване и за разбиране мярка. Въз основа на политическата рамка на Европейския съюз този инструмент съдейства за проследяване на напредъка в равенството между половете с течение на времето в целия ЕС.

Индексът за равенството между половете обхваща шест основни области (работа, пари, знание, време, правомощия и здраве), както и две съпътстващи области (взаимно застъпващи се неравенства и насилие). Той се изчислява чрез съчетаване на свързани с пола показатели в единна обобщена мярка. Индексът дава оценки на държавите членки между 1 за пълно неравенство и 100 за пълно равенство. Той измерва не само разликите по пол между жените и мъжете, а взема предвид също така условията в държавата и различните равнища на постигнатото от държавите членки в различни области. Високата обща оценка отразява както малки (или отсъстващи) различия, основани на пола, така и равностойно положение за всички (напр. високо участие в заетостта както на жените, така и на мъжете).

Индексът за равенството между половете 2015 измерва колко далеч (или колко близо) до постигане на равенство между половете са били ЕС и неговите държави членки през 2005 г., 2010 г. и 2012 г.⁽¹⁾ Той отчита резултатите във всяка област и всяка подобласт. Индексът представлява също така първи опит за изчисляване на комплексна мярка за насилието срещу жените.

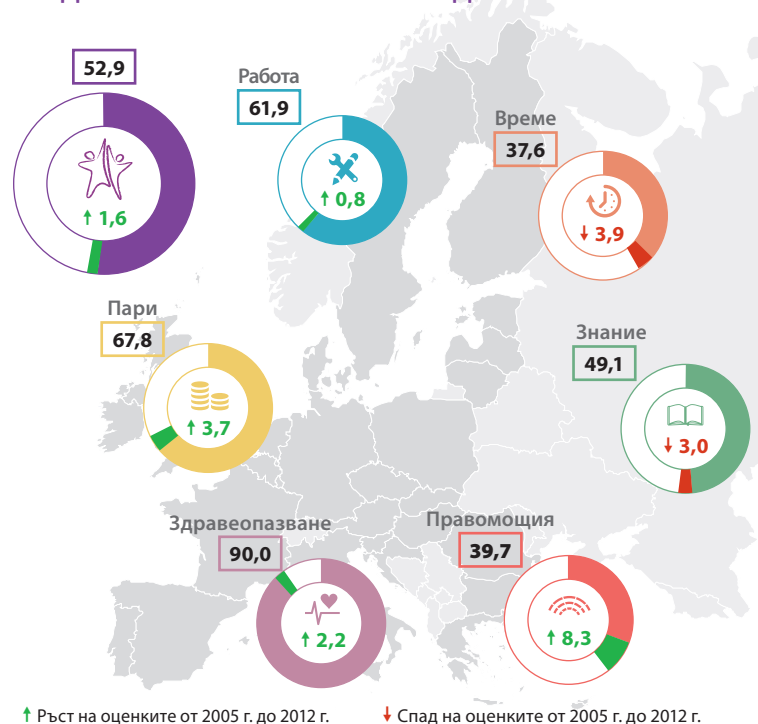
Напредъкът в равенството между половете след 2005 г.

Индексът за равенството между половете показва известен минимален напредък с малък ръст от 1,6 между 2005 г. и 2012 г. Със средна оценка **52,9 от 100** през 2012 г. ЕС е изминал половината път до целта от пълно равенство между половете.

Двете области, които са изправени пред най-големите предизвикателства, са неравното разделение между мъжете и жените на времето за грижи за деца, домакински дейности и дейности за свободното време (неравенството се е увеличило след 2005 г.), както и представителството на жените в позиции с правомощия и такива, свързани с вземане на решения. Въпреки че повече жени са били назначени на длъжности на високо равнище след 2005 г., напредъкът е бил недостатъчен, за да се преодолее непропорционално големият дял на мъжете.

Въпреки напредъка в образователното равнище, сегрегацията в образованието остава широко разпространена, а има и спад в областта на ученето през целия живот. Общата оценка в областта на знанието е намаляла между 2005 г. и 2012 г. Равенството между половете в областите работа и пари показва признаци на подобрене, макар че остават значителни разлики по пол в заетостта, доходите и печалбите. Средната стойност на разликата по пол при пенсиите в ЕС през 2012 г. е 38 %; тя отразява кумулативен ефект на неравенствата между жените и мъжете през целия живот⁽²⁾. Оценката за равенство между половете в областта на здравето е висока. Значителни разлики в свързаното със здравето поведение на жените и мъжете могат да се добавят в бъдеще и да предоставят допълнителна информация за неравенствата между половете в областта на здравето.

ИНДЕКС ЗА РАВЕНСТВОТО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ

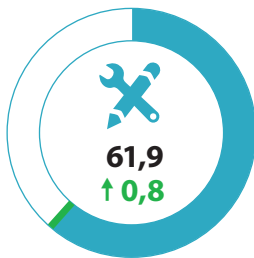

(1) Индексът за равенството между половете се основава на данни на Евростат (проучване на ЕС за работната сила в ЕС, изследване на структурата на заплатите, статистика на ЕС относно доходите и условията на живот, демографски статистики), на въпросници на Юнеско/ОИСР/Евростат за статистики в областта на образованието, на Европейското проучване на Eurofound за условията на труд, базата данни WMID на Европейската комисия и проучването на FRA за насилието срещу жените.

(2) EIGE (2015 г.), Разлики по пол в пенсиите в ЕС. Изследователска бележка до латвийското председателство. Вж. http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0415087ENN_Web.pdf

Работа

Област на работа

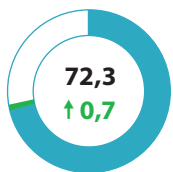

Оценките в областта на работата и нейните подобласти са се увеличили много малко след 2005 г. Разликата по пол в заетостта, измерена с равнището на заетост в еквивалент на пълно работно време (ЕПРВ), е намаляла малко на равнището на ЕС — до голяма степен поради спада на участието на мъжете на пазара на труда.

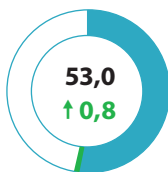
Общото равнище на заетост за жените (62 % през 2012 г.) е все още далеч под целевия показател на стратегията „Европа 2020“, който е 75 % участие в заетостта на населението на зряла възраст (от 20 до 64 години). Тенденцията при жените за работа на непълно работно време затруднява още повече постигането на целевия показател, тъй като равнището на заетост отчита броя на работните часове, а не броя на работещите хора.

Подобласти

Участие

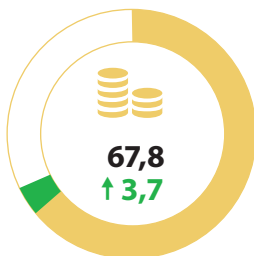
Сегрегация
и качество на труда

В подобластта „сегрегация и качество на труда“ има малък напредък, дължащ се главно на подобрието на условията на труд. Възможността на работниците да вземат един-два свободни часа в работно време се е увеличила почти двойно (от 18 % през 2005 г. до 33 % през 2012 г.) и разликата по пол е намаляла. Сегрегацията по полов признак на пазара на труда обаче остава реалност днес в Европа както за жените, така и за мъжете. През 2012 г. в ЕС средно почти четири пъти повече жени, отколкото мъже (30 % спрямо 8 %), са работили средно в областите на образованието, здравето на човека и социалните грижи.

Пари

Област на парите

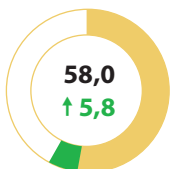

Оценките в областта на парите са нараснали с 3,7 точки от 2005 г. до 2012 г. Напредъкът в тази област се дължи до голяма степен на общото подобрене на достъпа до финансови ресурси както за жените, така и за мъжете (с 5,8 точки), макар разликата по пол да остава значителна и почти непроменена.

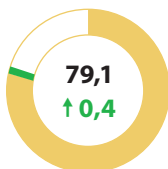
Въпреки че оценките са малко по-високи, отколкото в други области, жените в целия ЕС са изправени пред по-големи предизвикателства при достъпа до финансови средства. Жените печелят по-малко от мъжете и имат по-ниски доходи, включително пенсии. Напредъкът при преодоляване на разликата по пол в печалбите и доходите е забележително малък.

Подобласти

Финансови
ресурси

Икономическо
положение

Тази област има за цел да отрази неравенството между жените и мъжете при разпределението на финансовите ресурси. Това е голям проблем, тъй като показателите за доходи и за бедност се основават на данни на равнище домакинство: предполага се, че икономическата ситуация на мъжете и жените в едно домакинство е еднаква и поради това не се отчитат различията по пол по отношение на бедност и доход на домакинството. Индивидуалните показатели ще дадат следователно информация, отчитаща в по-голяма степен различията между половете, и ще опишат по-реалистично картината с разпределението на доходите между членовете на семейството.

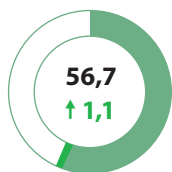
Знание

Област на знанието

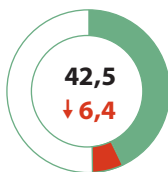

Подобласти

Образователно равнище и сегрегация

Учене през целия живот

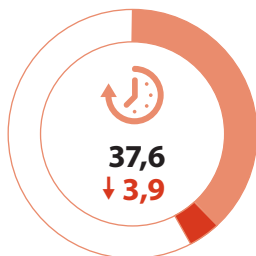
Спадът в общата оценка в областта на знанието (с 3 точки) е резултат от намалено участие на лицата на зряла възраст (от 15 до 74 години) в ученето през целия живот — формалното и неформалното образование и обучението.

Образователното равнище на жените и мъжете постоянно се повишава, като сега жените са повече на брой от мъжете с висше образование. Жените обаче са все още концентрирани в области на образованието, възприемани по традиция като „женски“. През 2012 г. жените в ЕС-28 са били непропорционално високо представени сред студентите в областите на образованието (77 %), здравето и благосъстоянието (73 %) и хуманитарните науки и изящните изкуства (65 %). Сегрегацията по пол на всички равнища на образованието води до професионална сегрегация и следователно се отразява на бъдещите възможности за кариерно развитие както на жените, така и на мъжете.

В контекста на бързи технологични изменения и преустройство на пазара на труда, ученето през целия живот е област от решаващо значение и за двата пола. Повечето държави членки обаче са далеч от постигането на целевия показател от 15 % за лицата на зряла възраст от 25 до 64 години, участващи в учене през целия живот, определен в стратегическата рамка за европейско сътрудничество в образованието и обучението („ЕТ2020“).

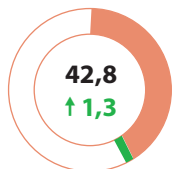
Време

Област на времето

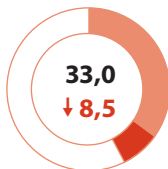

Подобласти

Грижи

Социални

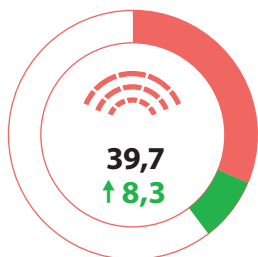
Областта на времето има най-малката оценка от всички области на индекса (37,6) и представлява най-голямото предизвикателство, което се състои в разпределението на времето между жените и мъжете. Спадът от 3,9 през периода 2005—2010 г. се дължи главно на по-малкото време, което и двата пола могат да отделят за социални дейности.

Средно за ЕС, 77 % от жените спрямо само 24 % от мъжете се занимават с готвене и домакинска работа всеки ден в течение на поне 1 час или повече. Жените продължават да поемат по-голяма отговорност за грижите за семейството. Неравенството в разпределението на времето у дома се разпростира и върху други социални дейности. В повечето държави членки за мъжете е по-вероятно, отколкото за жените, да участват в спортни, културни или развлекателни дейности извън дома.

Личното време, използвано за задачи, свързани с грижи, се отразява силно върху възможностите за заетост и икономическата независимост на жените. Констатациите потвърждават още веднъж значението на мерките за по-голямо равновесие между професионалния и личния живот за жените и мъжете, като достатъчно предлагане на грижи за децата и други лица на издръжка, които да са на приемливи цени и с високо качество.

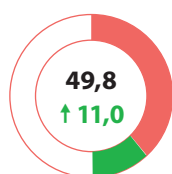
Правомощия

Област на правомотията

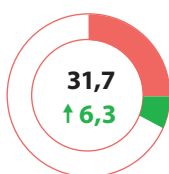

Подобласти

Политическа

Икономическа

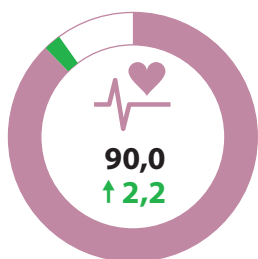
В областта на правомотията оценката е втората най-ниска въпреки силно изразения ръст на тази оценка с 8,3 точки след 2005 г.

Резултатите показват съществен напредък в представителство на жените в управителните съвети на дружествата, регистрирани на фондовата борса. Във финансовия сектор обаче почти няма жени на длъжностите за вземане на решения. Само един от управителите на 28-те централни банки през 2014 г. е бил от женски пол — от Кипър; като през същата година само две жени са били министри на финансите в ЕС — от Румъния и Швеция.

През последните няколко години мерки, предприети от държавите членки, и целеви инициативи на равнището на ЕС — като предложената директива за подобряване на баланса между половете при директорите без изпълнителни функции, са допринесли за забележително подобряване на достъпа на жените до водещи позиции в корпоративния сектор. Нужни са обаче по-широки обществени дебати и повишаване на осведомеността, за да бъде променена корпоративната култура. Дългото работно време и физическото присъствие на работното място, в съчетание с традиционно мъжките стилове на ръководство и липсата на прозрачност при набирането на персонал и практиките за повишение, дават предимство на мъжете и засилват неравенствата между половете.

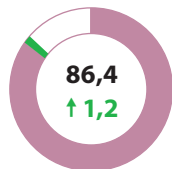
Здраве

Област на здравето

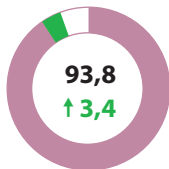

Подобласти

Статус

Достъп

Областта на здравето е важно поле на равенството между половете. Здравето е пряко свързано не само с личното, социалното и икономическото благосъстояние, но и с човешкото достойнство и физическата неприкосновеност. Оценката в областта на здравето се е повишила малко с 2,2 точки след 2005 г. в резултат на малък напредък в здравния статус и, в по-голяма степен, на подобрен достъп до структурите на здравеопазването. Това се отразява в по-голям брой хора, чиито медицински и стоматологични нужди са удовлетворени.

Поради липсата на подходящи показатели настоящата рамка за измерване не включва разлики в свързаното със здравето поведение на жените и мъжете. Поведението и начините на живот на жените и мъжете се различават съгласно предварително определени характеристики за мъжественост и женственост; поради това е много важно да се отчетат разликите в свързаното със здравето поведение на фона на неравенствата в областта на здравето.

Проучването в рамките на Европейската система за здравни интервюта (EHIS), извършено през 2014 г., предоставя важни данни относно решаващите за здравето фактори, които ще бъдат взети предвид за следващото издание на индекса за равенството между половете.

Индекс за равенството между половете 2015: съпътстващи области

Насилие

Областта на насилието бе определена като най-голямата от всички разлики през 2013 г. поради липса на съпоставими и хармонизирани данни на равнището на ЕС. Въз основа на проучването на FRA относно насилието срещу жените и данните на Евробарометър, индексът за равенството между половете 2015 предлага възможна комплексна мярка за насилието срещу жените. В него е извършен анализ и на отношението към насилието срещу жените и степените на осведоменост, както и доверието в полицията и съдебните институции в дадено общество. Анализът показва, че в държави, където измерените от индекса равнища на равенство между половете са по-високи, насилието срещу жените се счита за по-неприемливо и е по-вероятно жените да докладват за случаи на насилие. По-ниските равнища на докладваното насилие не са непременно отражение на по-ниски равнища на насилие, а по-скоро означават, че отношението към насилието срещу жените, осведомеността за него и доверието в полицията и съдебните институции са пречки за разкриването.

Поетият ангажимент от ЕС и неговите държави членки за ликвидиране на насилието срещу жените трябва да бъде подкрепен с доказателства под формата на систематични, съпоставими и хармонизирани данни. EIGE ще продължи да развива всеобхватна мярка за измерване на насилието срещу жените, като съчетава данните от проучвания и административни източници.

Взаимно застъпващи се неравенства

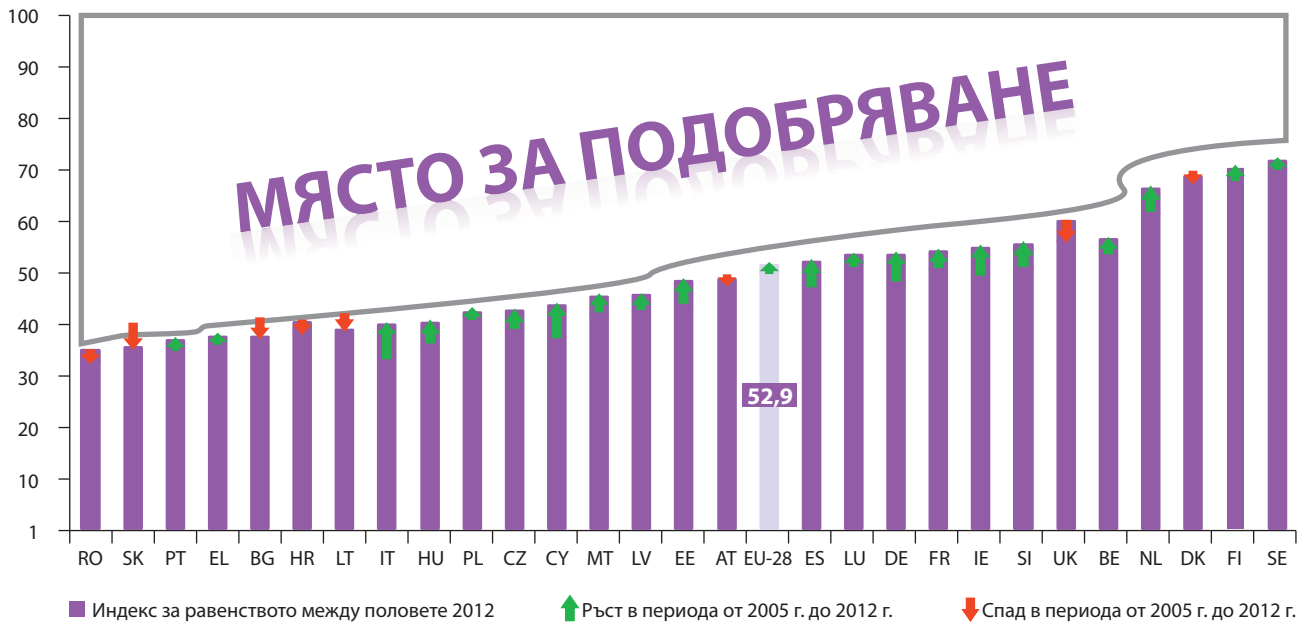

В областта на взаимно застъпващите се неравенства се разглежда как полът се застъпва взаимно с други аспекти, които могат да въздействат върху преживяванията на жените и мъжете. Така например разликите по пол в заетостта са по-големи за родените в друга държава работници, отколкото за гражданите на съответната държава, което показва, че е необходим допълнителен анализ на разпределението по пол в миграционните потоци. Това добива особено значение в контекста на бежанските тенденции, пред които ЕС е изправен днес. По-възрастните работници са също уязвими и се натъкват на по-малък достъп до заетост и по-високи равнища на неравенство между половете във всички държави членки. Разбирането на факторите, влияещи на връзката между дискриминацията въз основа на пол и на възраст, е от решаващо значение, особено когато става въпрос за преодоляване на бедността сред по-възрастните жени. В домакинствата със самотен родител — най-често самотна майка, равнищата на бедност са по-високи от тези на населението като цяло, което показва, че борбата срещу бедността и социалното изключване трябва да включва и свързано с пола измерение.

Наложително е да се обсъждат и допълнително анализират начините, по които неравенствата се застъпват взаимно, като се признава напълно, че жените и мъжете не са хомогенни групи. Следващото актуализиране на индекса за равенството между половете ще разгледа с по-голямо внимание и по-подробно това обстоятелство.

Индекс за равенството между половете 2015

За първи път в Европейския съюз индексът е изградил динамични редове за проследяване на равенството между половете през определен период. Резултатите показват, че Европейският съюз е изминал **половината път до целта от равенство между половете**, при много малък напредък между 2005 г. и 2012 г.

Единствени по рода си характеристики и предимства на индекса за равенството между половете

Индексът за равенството между половете:

- дава възможност за проследяване на напредъка в равенството между половете в целия ЕС и с течение на времето;
- съдейства на лицата, натоварени с вземането на решения, да преценят колко далеч е дадена държава членка от постигане на равенство между половете;
- показва различните резултати на европейските и националните политики за жените и мъжете;
- дава възможност за съдържателен анализ на свързаните с равенството между половете въпроси и за сравнения между различни политически области;
- съдейства за разработването и прилагането на политики и законодателство в областта на равенството между половете;
- повишава осведомеността на лицата, натоварени с вземането на решения, и на широката общественост относно напредъка и предизвикателствата при осъществяване на политиките за равенство между половете;
- показва непълнотите в данните и призовава за хармонизирани, съпоставими и надеждни данни, които да са разбити по пол и достъпни за всички държави членки.

Европейски институт за равенство между половете

Европейският институт за равенство между половете (EIGE) е автономен орган на Европейския съюз, създаден с цел да допринася за насърчаването на равенството между половете. Правомощията му включват интегриране на принципа на равенство между половете в политиките на ЕС и съответните национални политики, и борбата срещу дискриминацията, основана на пола, както и повишаване на осведомеността на гражданите на ЕС относно равенството между половете.

Допълнителна информация:

<http://eige.europa.eu>
<http://www.twitter.com/eurogender>
<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>
<http://www.youtube.com/eurogender>
<http://eurogender.eige.europa.eu>

Европейски институт за равенство между половете
Gedimino pr. 16 LT-01103
Vilnius
LITHUANIA
Тел. +370 52157444
E-mail: eige.sec@eige.europa.eu

PDF	MH-01-16-023-BG-N	10.2839/505267	978-92-9218-884-9
Paper	MH-01-16-023-BG-C	10.2839/336024	978-92-9218-892-4